

Izhaja 10. in 25. dne v mesecu.

Dopisi morajo biti frankirani
in podpisani ter opremljeni s
štampiljko dot. organizacije.

Stane posamezna številka
Din 2.—, mesečno Din 4.—,
celoletno Din 48.—. Za čla-
ne izvod Din 1.—.

Oglas po ceniku.
Rokopisi se ne vračajo.

DELAVEC

STROKOVNI ČASOPIS.

Uredništvo in uprava:
Ljubljana, poštni predal 290.

Čekovni račun štev. 13.562.
Telefon Interurban štev. 3478.

Internacionala živi!

Pravijo in pišejo po svojih časopisih, da je marksizem v zatonu. Pišejo vsemogoče, kakor pač ljudje, ki vidijo samo en ped pred nosom, a dalje jim je vse temno. Mi sicer vemo, da je to želja vsega kapitalističnega sveta, ali želja — je pogledimo zgodovinski (dialektični) materializem — bo ostala pač želja. Nova doba in nov družabni red pravičnejši, pa bo prišel v kljub vsemu. »Del. Politika« je prinesla članek »Internacionala živi«, ki ga priobčujemo tudi mi. — Ured.

V težkih časih je pričel te dni zasedati IV. redni kongres Mednarodne strokovne zveze v Bruslju. Njegov delovni program in dnevni red nam dokazujeta, da si je v tem trenutku duševnih in materijalnih motenj svest ciljev strokovnega gibanja.

Politika je nemir in napetost je boj za ohranitev odmirajočega in bodočega, je nihalo, ki niha zdaj na desno, zdaj na levo. Strokovne organizacije pa — čeprav tvorijo element tega boja in baš radi tega — ne smejo pozabiti, da more imeti samo tisti nekaj izgleda na uspeh v bodočnosti, ki ostane trden in neomajan v sedanjosti in v njej zbira elemente, ki morejo tvoriti jedro vsake bodočnosti in vsakega družabnega reda. Strokovne organizacije so v svojem bistvu kot neodvisne predstavnice delavstva smatrale kot svojo prvo nalogo boj za izboljšanje življenjskih pogojev svojih članov. Ta boj je pravzaprav njihova funkcija in jim daje pravico do obstoja. Ako se tej svoji funkciji izneverijo, ali pa jih kdo te funkcije oropa — kot n. pr. v Rusiji, Italiji ali v Nemčiji —, potem je delovno ljudstvo tisto, ki plača račun!

Zaradi tega se ni zgodilo namerano, pa tudi ni zgolj slučaj, da stoji na dnevnem redu kongresa, ki se zaseda te dni, tri točke, ki so pred-

vsem posvečene nepretrganosti strokovnega mišljenja in delovanja. V izpolnitvi svojih na zadnjem strokovnem kongresu v Stockholmu v l. 1930 odobrenih gospodarskih smernic, se bo pečal kongres z zahtevami Mednarodne strokovne zveze v pogledu gospodarstva po načrtu; on bo obravnaval socialnopolitične smernice, ki so bile predmet debat že v Stockholmu in ki danes

ša postaviti na mesto liberalističnega kaosa, kaos diktature. Ona pravi jasno, da se danes gre bolj kot kdaj koli poprej za to, da »anarhistični in brez ozira na interese splošnosti izgrajeni gospodarski red« zameni po načrtu vodeno gospodarstvo, katerega vrhovni princip je, kritje obstoječih potreb, t. j. red, ne pa divja »gonilna sila« tega ali onega osrečevalca sveta.

ker le s 40 urnim tednom se ublaži brezposelnost in kriza.

bolj kot kdajkoli poprej z vsem povdankom podčrtavajo zahteve, preko katerih ne more noben fašizem in noben hitlerizem, in katere so strokovne organizacije že desetletja poprej začrtale; končno polaga Mednarodna strokovna zveza, baš v sedanjem času, ko se skuša v vseh deželah štediti na škodo šolstva in izobraževalnega dela in v korist vojnih proračunov in oboroževanja, da bo sklenil kongres mednarodni šolski in vzgojni program.

Že v predgovoru k »Zahtevam načrtnega gospodarstva« (poročevalec L. Jouhaux [Zmo]), se izjavlja Mednarodna strokovna zveza popolnoma jasno, da najodločneje nasprotuje vsem poizkusom, ki gredo za tem, da se, sklicujoč se na navdano razpoloženje obupane mladine in komednost gospode od včeraj sku-

Sprejetje »socialno - političnih smernic« (poročevalec C. Mertens) ne bo pomenilo, da naj organično rast zamenjamo šablono, ampak, da je treba stremeti za tem, da je treba »vse v kakršnikoli obliki na eno samo državo omejeni ali mednarodni akciji delavskega razreda vsebovane principe potrditi« ter s tem vse narode napotiti k enotnemu nastopu, da bo prišla beseda človeštvo, pod katero pojmujejo danes bolelost in bolečino, lakoto in pomanjkanje, zopet do časti in veljave.

V predgovoru k šolskemu in vzgojnemu programu (poročevalec G. Stolz) čitamo, »da so predpogoji za uresničenje programa, kojega osnove skuša Mednarodna strokovna zveza očrtati, v vsaki deželi drugačni in da odvisi od vsakokratnih političnih in socialnih prilik«. Prav

tako jasno tudi pravi Mednarodna strokovna zveza, da je cilj vsake vzgoje pri otroku, napraviti iz njega polno vredno in celo osebnost. »pri čemer se je treba ozirati na harmonično včlanjenje otroka v skupnost, na razvoj vseh njegovih telesnih, duševnih in moralnih sposobnosti, kakor tudi na njegovo usposabljanje za aktivno in zavestno sodelovanje na kulturnem in družabnem napredku.

Da pa Mednarodna strokovna zveza pri vseh teh svojih stremeljenjih, ki so postavljena za daljšo bodočnost, ne pozablja tudi na boj, ki tvori predpogoj za doseg njenih idealov, dokazuje okolnost, da postavlja vprašanje akcije proti fašizmu — kot zanikovalcu vsakega priznavanja k resnični narodni in internacionalni skupnosti — kot prvo točko dnevnega reda kongresa. Na tem področju, o čemer referira na kongresu glavni tajnik s. Shevenels, bo moral kongres potrditi akcijo, obenem pa sklepati o novih merah, ki bodo fašistom vseh dežel dokazale, da gre Internacionala kljub vsem v fašističnih časopisih vseh dežel v zadnjih tednih razširjenim lažnjivim poročilom svojo pot. Italija in Nemčija še ne pomenita celega sveta! Mednarodna strokovna zveza more, če odračunamo onih 5 milijonov strokovničarjev v Nemčiji, kateri so bili v stanu na sam predvečer Hitlerjeve zmage, pri volitvah obratnih zaupnikov zbrati do 90 odstotkov svobodno oddanih glasov za svobodne strokovne organizacije, še danes, torej v času največje krize, zabeležiti prirastek 200.000 novih članov. To fašistom v pouk, vsem strokovničarjem, sodrugom in sodružicam vseh dežel pa v vznodbudo pri njihovem doprinalanju žrtev in pri njihovih akcijah, katere zahtevajo čas in okoliščine.

Internacionala živi, internacionala se bojuje!

Diktatura in stanovska država.

Zahteva po diktaturi izvira iz barbarske dobe, ko so primitivni ljudje brez civilizacije videli v odločni, tiranski osebi vzvišeno bitje, ne da bi sami znali presojuditi, kaj je prav in dobro in kako je treba to in ono urediti. Ljudje so takrat potrebovali ovna z zvoncec.

Od tedaj smo pa preživeli več period razvoja. Dvignila se je civilizacija in šolstvo je razvilo tako, da večina ljudi lahko študira najrazličnejša vprašanja. Glavno je pa to, da je civilizacija privedla do tega prepričanja, da je človeček človek in enakovreden član družbe. Ta čut človečanstva se je izražal najbolj v borbi za demokratično in socialno enakopravnost v družbi.

Menili smo torej, da je zmagala človeška civilizacija ter da se ne vrne več v barbarizem. Nismo mi krivi te nesreče. Kriva je slaba vzgoja. Vzgoja, ki je vzgajala narode, namesto praktično, v raznih iluzijah o avtoritetah, je to povzročila. Praktične vzgoje ni bilo. Vso dobo takozvanega kulturnega razvoja se je z vzgojo trgalo človeško dušo iz praktičnega življenja, ji kazalo fano morgano problemov, ki omogočajo diktaturo nad človeštvom. V tem duševnem razpoloženju drve množice zopet za frazami in bogovi, ki so skoraj sto let rušili

realno podlago novi demokratični človeški družbi.

Diktature so imele pripravljena tla, ker je vsa kultura puhla, brez zdravih in jasnih pojmov o družbi in pomenu posameznega človeka.

Sedanje diktature skušajo prav na isti način utrditi svojo oblast, kakor so jo hoteli barbarski tirani ali pozneje roparski knezi in fevdalci. Razen gospodarja in pravice, ni pomeni. Niti svojega mnenja in nazora tudi v najaktualnejših vprašanjih ne sme nihče povedati ali se zavzemati za problem. Diktator je zakon, je resnica, je pravica. Kdor misli drugače, je zločinec in zasluži smrt.

Kakšna je torej razlika med barbarizmom in današnjimi diktaturami? Diktatura hoče ohraniti sebe, njej mora služiti vse.

Jasno nam pa mora biti, da je vsaka diktatura sebična in pristranska. Diktatura pa, ki ovira celo kulturni razvoj, je pa naravnost zločin nad človeško družbo.

Življenje je živ organizem, ki takih kastracij ne more prenašati. Življenje in razvoj družbe je niz mnenj in problemov, niz vsestranskega duševnega in fizičnega dela, ki se ne sme zadrževati, če hočemo, da se bo svet razvijal do čimvečje popolnosti. Diktature pa tega zakona nočejo poznati in so zaradi tega

največja nesreča in nevarnost za človeštvo. Doba takih diktatur, kakršne se pojavljajo v Evropi, so ruini za civilizacijo in grobokop narodov, ker morajo narodi v takih razmerah postati senilni in otopeni za vsakršno duševno in fizično delo.

Z diktaturo se obenem močno pojavlja tendenca po stanovski državi. Ta pojav je surogat diktature. S stanovskimi državami si hoče kapitalizem osvojiti diktaturo nad ostalim človeštvom. Diktator sam je preslab, zato se opre na kapitalizem kot sedanjí temelj oblasti, da utrdi svojo pozicijo. Tendencia diktature se pa s tem ne izpremeni, zato tudi posledice ne morejo biti drugačne.

Amerikanske strokovne organizacije in kriza.

Program za odpravo krize.

Amerikanske strokovne organizacije so predložile vladi Zedinjenih držav spomenico, v kateri ji sporočajo program za odpravo krize.

V prvi točki zahtevajo, da se ustanovi pomožni sklad v znesku ene milijarde dolarjev (okoli 60 milijard dinarjev), katerega sredstva naj se dodeljujejo zneski državnim in lokalnim oblastem v svrhu prehranjevanja in vzdrževanja gladnih in bednih. Nadalje se predlaga v prvi točki ogromen načrt javnih del, gradbo javnih poslopij, cest, rogov, mostov, prezidavo starih in nezdra-

Ubiti so hoteli demokracijo, kar se jim je ponekod posrečilo, s stanovsko državo pa jo hočejo ubiti za daljšo dobo.

Seveda s tem ni rečeno, da razvoj ne prinese presenečenj. Prinesel je presenečenje nekulturnih diktatur, tem lažje prinese presenečenje nove prave demokracije.

Šola diktatur je dovolj poučna. Nazaj v barbarizem ne smemo! Zakaj smo se pa učili ceniti demokracijo, zakaj smo se učili spoznavati naloge civilizacije?

Človek je pameten, človek ustvarja, zato naj tudi odloča o svoji usodi. Toda ne le diktator, ampak narod; narod je suveren!

vih stanovanj in ureditev zdravih naselbin itd.

Dalje zahteva ta program šesturni delovnik in petdnevni delovni teden za javno in zasebno industrijo brez znižanja mezd. Spomenica naglašja, da utegne le tak ukrep dejansko omiliti krizo, ki jo obenem mehanizacija industrije že od davna zahteva.

Spomenica pravi dalje, »da je popolnoma očitno, da je nemogoče odvrniti nezaposlenost, če se kupna sila širokih množic ne prilagodi produktivni zmognosti industrije.

Kupna sila se more povečati samo s plačevanjem večjih mezd. Nezaposlenost, siromaštvo in človeško bedo je pripisovati pomanjkanju kupne sile, to je, neprestanemu zniževanju mezd.

Uvedba zavarovanja za nezaposlene se priporoča v delno olajšanje bede nezaposlenih. Spomenica tudi predlaga, da naj se podpira one delavce, ki si žele kupiti lastne hišice. Hipoteke naj se amortizirajo in obrestna mera zniža. Izpremeni naj se tudi zakon o otroškem delu. Amerikanski vladi se priporoča, da naj prednjači z dobrim zgledom zasebnemu podjetništvu z ustanovitvijo rezervnega sklada v svrhu plačevanja odškodnine delavcem, ki morajo sprejeti zunanje in izvenpoklicno delo.

Stanje ameriškega šolstva označuje spomenica kot kričečo posledico krize. Povdarja, da je bilo tisoče šol ukinjenih in s tem se za-

nemarija izobrazba doraščajoče mladine Prav mnogo šol je pri življenju samo zato, ker so se učne moči obvezale, da bodo brezplačno poučevale.

Zahteve delavskih organizacij so bile že ponovno postavljene, vlada pa se posvetuje in je votirala nekaj zneskov za podporo nezaposlenih poleg onih, ki jih votirajo dežele in mesta. Predsednik Roosevelt ima danes sicer diktaturo nad ameriškim gospodarstvom ter hoče izvajati kontrolo nad njim. Malo pa je verjetno, da bi njegovi ukrepi bili toliko učinkoviti, da bi zaposlil 13 milijonov nezaposlenih. S svojo diktaturo pač hoče Roosevelt predvsem rešiti iz krize kapitalizem, katerega predstavnik je, kakor so ga hvalili že pred volitvijo. Pametno bi pa bilo, če bi upošteval predloge delavskih strokovnih organizacij.

Letna skupščina Delavske zbornice.

Neprecenljivo delo zbornice za delavstvo in nameščence. Nevoščljivi nasprotniki tulijo z volkovi.

Ljubljana, 7. avgusta 1933.

Danes ve vsa država tam doli od ministrstva socialne politike pa do zadnjega rudarja v Lešah na Koroškem, da je slovenska delavska zbornica, ki jo vladajo 7 let slovenski socialisti, najboljša pobornica delavskih in nameščenskih teženj, da je ta institucija, ki lahko služi za vzor tako v internem, kakor tudi v zunanjem poslovanju, dika in ponos razrednega delavstva.

S posebnim dovoljenjem ministrstva socialne politike je plenarna skupščina v nedeljo zasedala v dvorani Delavske zbornice.

Navzoči so bili skoro vsi delegati. Ob 9. uri je otvoril sivolasi predsednik s. Čobal skupščino, prečital je dnevni red, določil poslovnik za razprave in dal vse to na glasovanje.

Namišljena opozicija.

Ker se pa bliža perioda te skupščine, podaljšana proti volji delegatov in naših strokovnih organizacij, svojemu koncu, so postali nasprotniki iz nacionalnih vrst nerazumni, boje se naših uspehov in svoje nevarnosti, pa so mislili, da se je treba iti opozicijo in zapustiti med delavstvom utis, kakor da je zbornica kriva vse mizerije in tegob, ki vladajo v državi.

Cepprav se niso strinjali z njim, so poslali nevtralka g. Gilčverta v boj zoper dnevni red, ki je predvideval sklepanje o novem volilnem redu.

Dnevni red je pa ostal nespremenjen in skupščina je proti poizkusom zavlačevanja volitev (nacionalni so mnenja, da še niso dovolj pripravljeni) šla na delo.

Oni so zlasti podčrtavali, da delegati niso mogli dovolj študirati dnevnega reda, cepprav so istočasno polemizirali s posameznimi paragrafi, kar je najbolje znamenje, da so volilni red dobro poznali.

Kaj pravijo katoliški socialci?

V tej stvari so podali tudi krščanski socialci izjavo, kjer so navidez istega mnenja, dejansko pa so pripravljene omogočiti sklepanje in pospešiti razpis volitev. Boje se komisarjev, ki jih je odlični človek iz naših krajev že enkrat v Beogradu predlagal, pa ni uspel. S. Jakomin je v imenu kluba Strokovne komisije naglašal, da je treba vse storiti v pravcu demokratizacije javnega življenja in če so volitve v Delavsko zbornico le trohica pripomočka za to, potem se naj čimprej omogočijo. Mi

se ne bojimo polagati računov pred delavci in nameščenci, saj imamo polne roke uspehov, ki nam jih danes že tudi nasprotniki priznavajo.

Dr. Bohinjec, ki ne ve za početje manj simpatičnih svojih kolegov, je hitro podal izjavo, da si narodni socialci ne žele komisarjato v zbornicah, sploh so oni proti takim stvarim. Nekdo je pri tem mrko gledal, zbornica je pa zaploskala.

Predsednik poroča.

Nato daje s. Čobal predsedniško poročilo. Omenja ob tej priliki tudi nakup hiše v Prevaljah. Prevalje so drug največji industrijski center, kjer si je delavstvo že davno želo svojih prostorov. Ker je bila hiša Konzumnega društva na prodaj in je delavstvo v veliki večini že od nekdaj zahajalo v to hišo, jo je zbornica kupila. To je za ljubljansko, celjsko in mariborsko hišo že četrto poslopje iz te periode našega poslovanja, kjer imajo delavci svoje lepe društvene in družabne prostore.

Uratnikov načrt.

Za tem sledi tajniško poročilo. Poroča s. Uratnik. Lepa tišina zavladala v dvorani in vse pozorno poslušala vsega občudovanja vredne misli tega marljivega moža, kako razlaga načrte za bodoče delo zbornice.

Govori o stanju brezposelnih v banovini, o katastrofalnih posledicah tega stanja v industrijskih krajih, zlasti še v središču slovenske revščine, v Trbovljah.

Zbornica je napram temu stanju brez vsake večje moči. Brezposelnost, ki je posledica privatnega kapitalizma, se odpravlja z zakoni v parlamentu, tam, kjer sede poslanci. Zbornica lahko samo nasvetuje, opozarja, se pritoži, opiše krizo in brezposelnost, reševati pa morajo ta vprašanja zakonodajna telesa. Tu je treba z zakonom regulirati ekonomske prilike. Poseči je treba z oblastno roko v kaos današnje produkcije. Industriji in agrikulturi je treba dati izdatne kredite, treba je pa podrediti njeno proizvodnjo državni kontroli, ki jo mora spraviti v sklad s potrebami na delovnem trgu. Politična oblast je pokazala več ali manj zanimanja za slična vprašanja, in je na našo pobudo uvedla zimsko podporo akcijo. S 1. julijem je stopil v veljavo banovinski bednostni (!) fond, ki bo zbral letno 12.000.000 Din samo v svrhe produktivne preskrbe brezposelnih. Le žal, da je vlada črtala izdatne dohodke na ta naslov

predvidene iz naslova bančnih obresti. Delavec bo sedaj moral plačevati v ta fond pol odstotka od svoje plače, bogatašu pa, ki ima denar v hranilnici, pa ne bo treba dati 2 odst. od svojih obresti, ki so itak visoke, kakor je to bilo v osnutku predvidevano.

Sporoča, da bo zbornica ukrenila vse, da bodo tega davka oproščeni rudarji, ki se jim trenutno menda najslabše godi.

Težnja gre tudi za tem, da se vse skrbstvo za brezposelne izpelje potom borz dela, ker je sedaj raztrešeno na več uradnih in poluradnih institucij. Tam je tudi najboljša kontrola, kjer sede v odboru delodajalci in delavci. Na vsak način se mora delavcem omogočiti vpogled, ker so delavci na brezposelnosti direktno zainteresirani.

Zbornica bo tudi delala na tem, da se poslovanje borz dela reorganizira in praktično uredi. V Ljubljani bo to takoj mogoče, ker je nova hiša že gotova, v Mariboru pa takrat, ko bo tamkajšnjih občinskih očetov beseda mešo postala.

Zbornica bo pri vladi pokrenila akcijo za zakonsko določitev delavskih mezd. Če je bilo mogoče z zakonom določiti ceno pšenice, ko je je bilo preveč, jo ne bo težko določiti delovni sili, ki je je sedaj tudi preveč. Od 18.000 stavbinskih delavcev v dravski banovini je zaposlitve samo za 5000 delavcev. Za vsako mesto se trgajo trije in delajo za vsako ceno. Posestniki pridejo tako skoro zastoj do svojih hiš, ko so pa stavbinci pozimi brezposelni, pa prirejamo zanje nogometne tekme in nabilne akcije.

Zahtevali bomo temeljne in dalekosežne zakonske ukrepe glede ekonomskih prilik v državi, radi katerih delavstvo mnogo trpi. Ustanoviti bo treba posebne organe, ki bodo urejali delovni trg, se brigali za izselitev, kolonizacije itd. Odvesti bo treba čimprej odvisne delovne sile od tod drugam. Izposlovati bo treba čimprej vse v obrtnem zakonu predvidevane pravilnike, brez katerih je zakon skoro neporaben.

Pri teh akcijah rabimo podporo ter razumevanje naših delavcev in njihovih organizacij. K tem Uratnikovim izvajanjem, ki smo jih opisali le v bežni sliki, je sledilo toplo odobravanje.

Premoženjsko stanje zbornice.

O denarnem poslovanju in bilanci za leti 1931 in 1932, je poročal s. Čelešnik. Bilanca izkazuje pribitek 32.000 Din, cepprav je članstvo vedno padalo. Vse premoženje zbornice znaša nad 7 milijonov Din.

S. Oslak predlaga v imenu finančne kontrole zaupnico upravnemu odboru, ki je bila brez debate in soglasno sprejeta. Najbolji dokaz, da je vsa kritika opozicije le pesek v oči, preračunana na nevednost ljudstva, ker so bili še doslej vsi proračuni in bilance vedno soglasno sprejeti. Opozicija sama je do dna duše prepričana, da bi ona vsega tega ne znala in ne zmožla, ali nevoščljivost in volilna groznica ji ne dopuščata, da bi to javno priznala, zato goni mline na veter.

Novi proračun in kritika krivcev.

Takoj nato je poročal s. Čelešnik še o proračunu za leti 1932-1933. Za tem poročilom je spustil narodno-socialistični vodja grafikov, Kosem, volilni govor in to deloma celo v imenu grafikarjev, kakor da so oni že res čisto narodno-socialistična organizacija, ki bi ga pa bil moral razlagati kje v parlamentu ali pa svojim prijaznim poslanecem.

Ali si že, sodrug, član Cankarjeve družbe? Če še nisi, pristopi takoj sedaj, 20 Din boš že še zmoget, ker v oktobru dobiš lepe 4 knjige. Sodrugi poverjeniki, včlanite vse zavedne in ukaželjne člane strokovnih organizacij v Cankarjevo družbo. Poverjenik, ki še ni javil, koliko bo vzel garnitur, naj javi takoj, da vemo, koliko izvodov naj tiskamo knjig C. D.

Berdajs Jože:

Skrbstvo vajencev in vajenk v Avstriji.

Statistika o izredno važnem pokretu avstrijskega skrbstvenega urada vajencev in vajenk nam nudi za preteklo leto sledeči pregled:

Avust. Marianek, vodja vajeniškega skrbstvenega urada zveznega ministrstva za socialno upravo v Avstriji navaja med ostalimi tele podatke. V pomladi l. 1918 ustanovljeni urad za vajeniško skrbstvo se uspešno uveljavlja. Posledice vojne in borne prehranjevalne razmere so rodile potrebo ustanovitve navedenega urada. Razširjajoča se tuberkuloza med mladino, zaposleno v obratih je pospešila graditev počitniških domov za mladino.

Leta 1919 je izdalo ministrstvo za socialno upravo izvršilen odlok, da se prizna vsem bolniško zavarovanim vajencem, delavcem in nameščencem pod gotovimi pogoji pravica do 4 tedenskega dopusta. Tedaj so obstojali počitniški domovi v Gmündu, Grödigu in Oberhollenbrunnu ter za vajenke v Pottendorfu.

Prvoten delokrog urada je obsegal le Dunaj, kasneje še nižjeavstrijske pokrajine ter končno celo avstrijsko republiko.

Delavska bolniška blagajna na Dunaju je v preteklem letu na svoje stroške nudila počitniško oskrbo nič manj kot 5142 vajencem s 144.052 oskrbnimi dnevi. Odgovorila je v počitniških domovih vzgaja življenja polne in nadebudne člane človeške družbe, ki se prilagode rednemu življenju zavoda in s tem pripomorejo k razvoju celokupnega pokreta. V počitniškem domu Fischau nudi

obilno razvedrila lepo jezerce, v Salzburgu prekrasno gorstvo in lepota pokrajine, deklace pa najdejo v svojih domovih v Wieselsburgu in v Brucku a. d. Leitha vse kar je njim primerno in se radost ob svojih ročnih delih. V slučaju slabega vremena pa skrbje za zabavo obširne knjižnice in filmska predavanja.

Higijska oskrba je povsod vseskozi vzorna. Kopalnice, ordinacijske in bolniške sobe ter domače lekarne so v vseh domovih.

Ob prihodu, kakor tudi pri odhodu vsakega gojenca zdravnik preišče in steha. Tako je možna kontrola doseženega uspeha. Težje bolni gojenci so predani v oskrbo bližnjih bolnic.

Mladina najde v domovih nekaj, kar ni mogoče zmeriti in stehati, za mladino pa nič manj važno, kot pridobitev na teži. To je ona zaželjena »mladinska sreča«, štiri tedne uživati čisto srečo in veselje pri igri, petju, neprisiljenem in svobodnem kretanju na soncu, vodi, zraku in vetru. Koliko sreče se smehlja raz mladim lic za časa bivanja v zavodu, dokažejo izjave in pisma gojencev, katerim so potekale najlepše ure življenja baš v domu.

Vse institucije, ki so pripomogle k osnovanju vajeniških domov, predvsem bolniške blagajne, zrejo z velikim zadovoljstvom na svoje ogromno delo. Počasi, vendar stalno se ti domovi spopolnjujejo, osobito prehranjevanje gojencev je otežkočeno, ker je treba ustreči vsem in vsakomur.

Dnevni program je v vseh domovih enak. Ob 8. uri je zajtrk, bela kava s dvema žemljama, po zajtrku je pregled, pri katerem se morajo javiti vsi bolni gojenci. Po pregledu so proste vežbe, ob 10. uri ponoven zajtrk in nato do 12. ure sprehod. Ob tem času se gojenci zaposle na igriščih

nogeteta, tenisa, hazene in kegljanja. Igra za denar je seveda prepovedana.

Ob 12. uri je kosilo ter nato do 16. ure ležanje. Ob tem času se zmeri vsem gojencem temperatura, ker se na ta način izsledijo marsikateri, ki je težko bolan, a to prikriva. Ob 16. uri je južina, bela kava in dve žemlji, nato do 18. ure izhod. Ob 19. uri je večerja, potem lažje igre. Ob 21. uri mora vladati popoln mir.

Vzdrževalni stroški se krijejo iz subvencij dunajske občine in šolskega sveta za nadaljevalno šolstvo, delavske zbornice in dotacij bolniških blagajn. S podporo navedenih činiteljev je bilo v preteklem letu omogočeno vzdrževanje 8281 gojencev z 222.481 oskrbovalnimi dnevi. Delavska bolniška blagajna je poslala 5142 gojencev, blagajne nameščencev 1137, uradi za brezposelne 206, poklicno posvetovalni urad 950 in razne bolniške blagajne 846 gojencev.

Od l. 1918 dalje je bilo oskrbovanih v vseh avstrijskih vajeniških počitniških domovih 107.680 gojencev z 2.850.371 oskrbnimi dnevi.

Najvažnejše vprašanje socialnega skrbstva je skrb za doraščajočo mladino. V tem pravcu ima mala avstrijska republika častne zasluže.

Delavska mladina, kakor tudi njihovi starši hvalijo uspešno delovanje naše akcije.

V počitniške domove Bruck a. d. Leitha, Fischau, Gobelburg, Neulengbach, Grödig, Atzenbrunn in Wieselsburg je bilo sprejetih v letu 1931 skupno 5100 vajencev in 3181 vajenk. Največji dotok gojencev v domove je v mesecih junij, julij in avgust, najmanjši november in december.

Statistični podatki vajencev in vajenk na Dunaju nudijo sledečo sliko. Od 15.429

Vsa Slovenija ve, da je Delavska zbornica često preveč inicijativna, da posega s svojimi nasveti in uspehi celo v zakonodajno delo, za Kosma je pa premalo inicijativna, ker njegova organizacija bojda ne ve, kako se rešuje brezposelnost. In zbornica ji pa tega ni povedala. Ker je govoril v imenu kluba, mu je na to narodni klub ploskal.

G. Silvester je na kratko izjavil, da bodo krščanski socialci glasovali za proračun.

Obračun s Kosmom.

G. Kosmu sta odgovarjala ss. Uratnik in Svetek. Hud in pravičen je bil obračun z naročeno demagogijo. Kakor mrzla prha so leteli argumenti na presenečena usesa improvizirane opozicije. Sodrugi Svetek mu je povedal, da naše organizacije prav dobro vedo, kaj hočejo, v čem je vzrok krize, kako ji je rešiti. Saj so to šele pred kratkim jasno povedale. Če tega Kosmove organizacije ne vedo, je to le znamenje, da so si člani izbrali ideološko napačno, ali sploh neusmerjene ljudi, z desničarsko-ekonomskimi nazori. Ideologije pa zbornica ne vzgaja.

S. Uratnik je rekel, da se mu je zdelo neokusno pri poročilu o inicijativnosti zbornice navajati posamezna dejstva, ker pa g. Kosem to izrecno želi, in je mnenja, da se ni v tem pravcu nič delalo, potem naj ta dela kar po vrsti slede:

1. Dali smo v zadevi brezposelnih pobudo za pomožno akcijo, ki je rodila zadovoljive uspehe.

2. Bednostni sklad, ki predstavlja najnovejši in najizdatnejši socialno-politični akt, se je rodil v Delavski zbornici. V kavaru sem povabil banovinska poslanca s. Golouha in g. Tavčarja, dal misel za uvedbo tega fonda in danes je to zakon.

3. Komisijo, ki se je pred kratkim vršila v Trbovljah in rešila 2 milijona za rudarje, dal pobudo za veliko nabiralno akcijo, smo predlagali mi.

4. Berite strokovno literaturo pred izdajanjem obrtnega zakona, pa jo primerjajte z novim in modernim obrtnim redom in opazili boste, da so v zakonu cela poglavja prepisana iz naših predlogov. Če vam spravlja skromen tajnik brez vsake politične moči cela poglavja svojih predlogov v obrtno sodstvo, ki velja za celo državo, potem naj pride nekdo in dokaže, da je zbornica neinicijativna.

5. V državi se ni pripravljalo delavstvu koristnih zakonov, h katerim bi zbornica ne bila stavila svojih predlogov.

Tako bi lahko našteval še dalje, vendar sem mnenja, da bodo zadoščali že ti argumenti, da so ovrže trditve govornika o naši neinicijativnosti.

Burno ploskanje je sledilo tem Uratnikovim izjavljanjem.

Volilni red.

Med zasedanjem skupščine je delal odsek na volilnem redu, in je sodrug Jakomin na koncu poročal o rezultatih tega dela ter prosil skupščino, da naj volilni red v predloženi obliki sprejme. Z volilnim redom se ni strinjal narodni klub, on bi rad imel volitve po občinah in okrožnih uradih, zato je izjavil dr. Bohinjec, da bo glasoval proti.

Pri glasovanju o volilnem redu je glasovalo 11 delegatov proti, vsi ostali pa za. Delegatov je v celem 60.

Takoj nato je bila skupščina zaključena. Delegati so se že popoldne vračali zopet v svoje kraje.

Ali si že, sodrug, član Cankarjeve družbe? Če še nisi, pristopi takoj sedaj, 20 Din boš že še zmoget, ker v oktobru dobiš lepe 4 knjige. Sodrugi poverjeniki, včlanite vse zavedne in ukaželjne člane strokovnih organizacij v Cankarjevo družbo. Poverjenik, ki še ni javil, koliko bo vzel garnitur, naj javi takoj, da vemo, koliko izvodov naj tiskamo knjig C. D.

vajencev je bilo v počitniških domovih 4.384, torej 28.4%, od 11.552 vajenk je bilo v počitniških domovih 2.914, torej 25.2%.

Za prehrano gojencev se je v preteklem letu porabilo poleg ogromne množine nešteti drugih dobrot sledeče množine hrani: pšenične moke 8.880 kg, krušne moke 6.455 kg, testenin 10.667 kg, riža 6.193 kg, fižola 1.638 kg, leče 2.042 kg, masti 7.534 kg, raznih vrst kave 3.652 kg, sladkorja 13.657 kg, mesa 20.028 kg, klobas 9.161 kg, zelenjadi 25.864 kg, kislega zelja 2.062 kg, krompirja 43.636 kg, čebule 3.781 kg, soli 3.291 kg, sadija 4.671 kg, marmelade 1.228 kg, suhih češpelj 2.172 kg, sira 1.761 kg, kruha 4.100 g 62.871 komadov, žemelj 4.40 kg 855.437 komadov, pšeničnega zdroba, 3.470 kg, mleka 128.830 l, jajc 23.186 komadov in kisa 1.973 l.

Zdravstvena statistika ob sprejemu gojencev je bila sledeča:

Bolezen:	Vajenci:	Vajenke:
Astenija	—	48
Tbc podležji	66	1
Apicitis	1007	987
Struma	31	44
Lymphosa	13	66
Anemija	1653	1656
Reuma	20	15
Nevroza	95	27
Nevrastenija	213	23
Bronhitis	190	63
Vitium cordis	222	54
Tonsilitis	19	42
Pharyngitis	51	—
Splošna oslabeost	1303	98

Zavedajoč se velike odgovornosti, ki nam jo nalaga naša naloga, smemo biti trdno uverjeni, da bo ta naša institucija trajna ustanova za celokupno delavno mladino in nadalje taka ostala.

Bednostni fond Dravske banovine.

Ustanovili so »bednostni fond« in prinašamo po »Trgovskem listu« tudi mi poročilo, kakršen je in kaj bo dal.

Ured.

Finančni minister je prvotno na 20 milijonov določeni bednostni fond Dravske banovine znižal na 11 milijonov 250.000. Nato je o bednostnem fondu razpravljala še ministrski svet, ki je popolnoma črtal davščino na obresti od hranilnih vlog, tekočih računov, posojil in terjatev. Ta davščina naj bi dala 2,250.000 in se je vsled njenega črtanja znižal proračun bednostnega fonda na 9 milijonov Din. Ves ostali proračun izrednih izdatkov in dohodkov bednostnega sklada Dravske banovine, nadalje uredbo glede tega proračuna in pravilnik za kritje izrednih izdatkov proračuna bednostnega sklada pa je ministrski svet odobril in je proračun bednostnega fonda stopil 1. julija 1933 v veljavo.

Za kaj se bodo porabili dohodki bednostnega fonda.

Proračun bednostnega fonda navaja te izdatke:

1. Za vzdrževanje, preureditve, preložitve in novogradnje cest	Din 6,000.000
2. Za regulacijo in melioracije	900.000
3. Za asanacijo in preskrbo krajev s pitno vodo	500.000
4. Za zavarovanje in urejanje hudournikov	400.000
4. Za zaposlitev višje kvalificiranih brezposelnih	300.000
6. Za prehrano onemoglih brezposelnih in njihovih rodbin, skrb za otroke	600.000
7. Prispevek za vzdrževanje javnih kuhinj in humanitarnih institucij	300.000
Skupaj	9,00.000

Proračun dohodkov

pa predvideva te dohodke:

1. Od izredne davščine delojemalcev in delodajalcev	Din 4,875.000
2. Od izredne davščine na dobiček podjetij, zavezanih javnemu polaganju računov in na čisti dohodek obratov, naštetih v prvi skupini čl. 42. zakona o neposrednih davkih	1,875.000
3. Od izredne davščine na tantijeme, sejnine itd.	150.000
4. Od davščine na zaslužek in pokojnine oseb, ki niso pristojne na ozemlju kraljevine Jugoslavije	1,500.000
5. Od davščine na ukoriščenje vodnih sil	600.000
Skupaj	9,00.000

Pravilnik podrobno navaja, kako se bodo pobirale posamezne davščine in kdo je vse zavezan plačevati te

davščine. Iz pravilnika posnemamo na kratko glavne določbe.

1. Izredno davščino delojemalcev in delodajalcev morajo pobirati službodajatelji nameščencev in delavcev, ki so zavezani socialnemu zavarovanju, če plačujejo od zaslužka, odnosno mezde uslužbenski davek. Davščina znaša 1 in pol odstotka od izplačanega zneska. Pol odstotka sme službodajalec odtegniti ob izplačilu, 1 odstotek pa mora plačati službodajalec sam. Celotni znesek se mora odvajati pristojni davčni upravi obenem z uslužbenskim davkom. Istotako se mora ta davščina odvajati pristojni davčni upravi tudi v primerih, ko se plačuje uslužbenski davek v davčnih znamkah. Tej davščini so zavezane tudi pokojnine iz sredstev samostojnih pokojninskih ustanov, ki morajo davščino odvajati pristojni davčni upravi.

2. Podjetja, zavezana javnemu polaganju računov, plačujejo od tantijem, dnevnih, sejin in drugih podobnih nagrad, ki jih izplačujejo članom upravnega odbora, nadzorstva in ravnateljstva ter od provizij raznih vrst, ki jih izplačujejo tretjim osebam, izvzemši potnikom, davščino v višini 10 odstotkov izplačanih zneskov. Tudi ta davščina se dovaja pristojni davčni upravi, in sicer takoj za vsak primer posebej.

3. Za zaposlitev oseb, ki niso pristojne na ozemlju kraljevine Jugoslavije, se plačuje od prejemkov, ki jih dobivajo na ozemlju Dravske banovine, davščina v iznosu 1% pri mesečnih prejemkih od Din 2500 do Din 3500. Za vsakih nadaljnjih polnih Din

1000 mesečno se davčna stopnja zviša za pol odstotka, vendar pa ne sme znašati več kot 12 odstotkov. Od prejemkov izpod 2500 Din se ta davščina ne plačuje.

Če se prejemki izplačujejo dnevno ali tedensko, se proračunajo na mesečni iznos, da se ugotovi obveznost plačila te davščine.

Tej davščini so zavezane tudi pokojnine inozemskih državljanov.

Službodajalci morajo to davščino odvajati sproti pristojni davčni upravi.

Proračun bednostnega sklada z uredbo in pravilnikom bo objavljen v 63. številki »Službenega lista kraljevske banske uprave« z dne 5. avgusta t. l.

Občni zbor Splošne delavske zveze Jugoslavije v Rušah.

V soboto, 5. avgusta, se je vršil v Rušah v gostilni s. Magdiča občni zbor Splošne del. strokovne zveze Jugoslavije tamkajšnje podružnice, ki je nad vse lepo uspel. Došli so drugi, ki so v prav lepem številu zasedli zborovalni lokal. So pazljivo poslušali izvajanja s. Kreuha, ki je navzočim obrazložil vzroke in povod tega občnega zbora. Po izvolitvi novega odbora, v katerega so bili soglasno in z velikim navdušenjem izvoljeni stari in preizkušeni sodrugi s sodrugom Kreuham na čelu, je podal s. Vidovič iz Maribora kratko poročilo o sedanjem stanju delavstva in o bodočih smernicah svobodnega strokovnega pokreta.

STROKOVNI VESTNIK.

KOVINARJI.

Jesenice.

Poturice in delavsko gibanje. Nemški fašizem je rodil tudi pri nas slične poskuse in jugofašisti iščejo seveda enako ostalim terena predvsem med delavstvom. Tudi na Jesenicah ni ostalo brez takih poskusov, med katerimi omenjamo jeseniško rubriko nacionalističnega glasila »Pohod«. Ta jeseniška rubrika meni, da je rešitev jugoslovanstva v pobijanju nemških tujcev, v osebnih napadih na razne, dopisniku ne ljube osebe itd., in meni, da bo jugoslovenska ideja postala s tem trdnjša in uspešnejša. Življenja v Jugoslaviji pa za vse, zlasti za delavstvo, znosnejše. Najlepše pa je končno v zvezi s tem še to, kar se šušlja po Jesenicah o osebi »Pohodovega« dopisnika in avtorja raznih »Pohodovih« podlistkov. Če je to res — in vsa znamenja kažejo, da je — potem gre tu za osebo, ki ima že zelo zanimivo in pestro preteklost, ki je zlasti mojster v kovanju psevdonimov in precej naliči rimskemu bogu Janu; ki je hotela biti tudi že »gospod«, pa jo je »fratelo« in za katero velja samo staro pravilo: »Boj se ga, kajti poturica je slabši od Turka«. Jeseniško in vse delavstvo naj se takih poturic in švigašvag varuje in naj se ravna po prav dobri misli nekega »Pohodovega« podlistka: »In prijetno jim bo toliko časa, dokler ne obide tistih, ki poslušajo njihove pridige, spozna-

nje, da med delom in besedami ne sme biti prepado«. Spoznanje pridi že in razkrinkaj jih, Januse dvolične!

Jeseniški kovinar je bil, ki je prvi uvidel to strašno gladovno umiranje v revirjih in zaklical: pomagajmo jim. Dasi sami v mezdni borbi, dasi samim grozijo redukcije, dasi pravijo gospodje, če jih tudi reduciramo, jim dajemo podporo v bratovski skladnici, je jeseniški kovinar dal prvi iz svojega brezposelnega sklada, katerega še danes amortizira po Din 10.— mesečno, rudarjem Din 15.000.—. In ko je to dalo pobudo Strokovni komisiji, da je tudi ona začela zbirati v vseh svojih organizacijah in članih dinarske prispevke na bloke za rudarje, je prejel naš kovinar prvo pošiljko teh blokov in jo dal martinjarjem, je sam ta obrat vrgel 1500 Din ter je pisal še za bloke, ki so prišli in so bili tudi takoj prodani, nakar so telefonirali še za bloke; poleg tega so nakazali iz brezposelnega sklada po bratovski skladnici še ponovnih 10.000 Din, skupaj 25.000 Din samo iz brezposelnega sklada, brez blokov. — Ob tej priliki pozivamo tudi Delavsko zbornico, če je res to, kar nosi na naslovu, da nam blagovoli povedati ime tistega zaupnika, ki je prodajal naše bloke in pravil, da bo denar na te bloke nabran, poslan na trboveljsko občino. Ne uganjajte demagogije pri vsaki podporni akciji, kličite rajši z nami, ne mišične in nogometnih tekem za rudarje, dela jim dajte, ker ti ljudje so dela vajeni

in željni, da si tako sami zaslužijo kruha zase in svojce.

Sodrugi rudarji! Ne pišemo tega zato, da bi Vam kaj očitali, daleč stran smo od tega, pišemo zato, da osvežimo spomin sebi, Vam in še komu — da se ne pozabi, da se spoznamo in, da ko se razmere ustalijo, da se zopet najdemo.

To sodrugi rudarji, je naš namen, ko boste premagali tudi to Kalvarijo, takrat se spomnite zgoraj navedenih dejstev in po delih nas boste in se bomo — sodili.

JESENICE

Trboveljski slavčki obiščejo še ta mesec Jesenice. Zdaj ko doživlja naš slovenski rudarski revir eno največjih kriz in morda tragedijo, bomo na Jesenicah slišali sinove in hčerke naših rudarjev, ko bodo s pesmijo potožili žalost in gorje svojega rojstnega kraja.

»Mi smo pa od tam doma, kjer se solnce ne sme hja«

nam bodo zapeli v pozdrav in pokazali koliko nad in upanja bi nam lahko vzbujal naraščaj naših rudarskih sotrpino, če ne bo zaradi bede in trpljenja svojih staršev, zaradi pomanjkanja in stradanja shiral in prej legel pod črno zemljo, kamor bi hodil, če bi bil zdrav, črnat črni diamant. V Kinu Radiu pri Delavskem domu na Savi bodo imeli »Slavčki« dva koncerta, in sicer v ponedeljek, dne 14. t. m., ob 8. uri zvečer in v torek, dne 15. t. m. (na praznik) ob pol 11. uri dop. Izvajali bodo svoj česki oz. dunajski spored. Prepričani smo, da bodo vsi naši sodrugi in sodružice obiskali male proletarske trpine iz črnih Trbovelj in s tem izrazili solidarnost z njih starši, ki bijejo danes skoro da odločilni boj s kapitalom. Vsi na koncerta. »Slavčkom« pa »Dobrodošli«!

Nov zobozdravnik na Jesenicah. Naše čitatelje z Jesenic opozarjamo na oglas g. dr. S. Loranda, novega zobozdravnika-specialista na Jesenicah, ki je objavljen v tej številki.

RUDARJI.

Rudarji želijo dejanj!

Sedaj, ko je pregledna komisija svoje delo v revirjih dovršila in odšla že pred tedni, se rudarji radovedno povprašujejo, ali se bo njih položaj kaj zboljšal ali ne? Kakor zaenkrat izgleda, je prav malo upanja na zboljšanje.

Da pa bodo rudarji na jasnem, kaj smejo od komisije pričakovati, jim povemo, da v pogledu večje zaposlitve ali pravilnejše razporeditve šifrov za časa praznovanja prav nič. Zakaj prvo je odvisno od splošnega gospodarskega podviga in drugo pa od borbenosti in zavednosti rudarjev samih.

Kar more komisija odpomoči strašni bedi v revirjih, je odvisno od tega, koliko bodo njeno poročilo upoštevali oni, kateri imajo ključ do rešitve v rokah. To je prvič, ali se bodo stavila dovoljna sredstva na razpolago za izvršbo javnih del, pri katerih bi brezposelni dobili delo in zaslužek, in drugič pa, če se bodo stavila dovoljna sredstva na razpolago za dobavo živil še zaposlenim, kateri s svojim zaslužkom eksistenčnega minimuma ne dosežejo.

Torej vse, kar bi se z dobro voljo moglo storiti. Če se bo to zgodilo, je bila komisija koristna za rudarje, če pa ne, pa ni imela ta komisija prav nobenega drugega pomena, kakor to, da je bila uradno ugotovljena vsa beda in lakota v besedi in sliki, da ne bodo v bodoče mogli razni demuncijanti ovajati koga, češ, da ni tako hudo med rudarji, če bi jih nekdo ne hujskal.

Sicer bi pa bilo želeli, da če se bo še kdaj klicalo kako komisijo v revirje, naj ista vrši svoje posle na nevtralnih tleh in

Proslava Kopačeve sedemdesetletnice.

Priznanje zaslužnemu delavcu in počast dela.

V soboto, dne 5. t. m., ob 9. uri zvečer je priredila Strokovna komisija v Ljubljani v dvorani Delavske zbornice intimen družabni večer v proslavo 70. rojstne obletnice s. Jos. Kopača. Lepo okrašena dvorana je bila polna zaupnikov in zastopnikov organizacij. Pri prireditvi so sodelovali taboriški zbor pekov, delavska godba »Zarja« in pevsko društvo »Cankar«, ki so vsi s pohvalno požrtvovalnostjo in virtuoznostjo poveljevali prireditvi.

Slavljenca je prvi nagovoril s. M. Čobal, ki je omenjal težko prvo dobo delavskih bojev, v kateri so se delavski zaupniki žrtvovali in vztrajali v boju, da so priborili to, kar danes imamo. Vse se pa da doseči le s pogumom, z bojevitostjo, z organizacijami. Vere delavstvo samo vase ne sme izgubiti! Čim več nasprotnikov, tem pogumnejše mora postati delavstvo v boju za socializem. Tako smo se učili mi in to pravilo velja še vedno in bo veljalo do — zmage. Na storjenem delu nadaljujmo! Čestitam jubilaru k jubileju z željo, da ostane še dolgo v vrstah našega boja.

V imenu Strokovne komisije je pozdravil s. Kopača s. Jos. Golmajer. Poudaril je,

da prireditve velja predvsem storjenemu delu, pri katerem je s. Kopač sodeloval. Mi obljublamo, da hočemo to delo nadaljevati. Pozdravljamo s. Kopača in želimo, da z nami sodeluje še leta in leta. V tem smislu naj vzame s. Kopač naše čestitke in želje ob svojem jubileju na znanje.

Sodruga Kopača sta še pozdravila s. Fr. Jernejčič kot železničar in s. Toman za jeseniško delavstvo.

Sodrugi Kopač se je prisrčno zahvalil za čestitke, želeč, da bi njegov jubilej pripomogel k novemu razvoju in napredku socialistične misli ter pospeševal združitev delavstva v dosego srečnejše bodočnosti.

Po uradni delu prireditve se je vršila prosta zabava do polnoči v najboljšem razpoloženju.

Večera se je udeležilo tudi večje število delegatov za občni zbor Delavske zbornice, ki se je vršil naslednji dan.

Pristopajte k Cankarjevi družbi!

Delavska Olimpijada v Pragi 1934.

Nastop delavske moči: 35.000 telovadečih.

Nedavno je »Delavska Politika« objavila informativen članek o III. Delavski Olimpijadi v Pragi, ki se bo vršila prihodnje leto v dneh od 5.—8. julija. Zanimljivo je imelo tak svoj telovadni nastop češkoslovaško socialistično delavstvo leta 1927. Izgleda, da bo po šestletnem odmoru nadkrilila delavska sila, ki se bo zbrala prihodnje leto v Pragi, vkljub gospodarski krizi, nezaposlenosti, bedi in gledu delavskega razreda vsa pričakovanja.

Že nad pol leta so v Pragi v teku velikanske priprave za to Delavsko Olimpijado. Poseben tiskovni odbor Zveze delavskih telovadnih druženj skrbi za propagando prireditve doma in v inozemstvu. Članek »Delavske Politike« o tej Olimpijadi češkoslovaških sodrugov je vzbudil v Pragi veselo presenečenje in splošno pozornost. — Dnevnik »Pravo Lidu« v Pragi ga v svoji številki z dne 2. julija omenja v posebnem članku pod naslovom: »Tudi Jugoslavija se še pripravlja.« Vnaprej bodo pošiljali »Delavski Politiki« iz Prage redno potrebni propagandni olimpijadi material z matricami, ki ga izdaja poseben »Tiskovni poročevalac« Olimpijade. Razen iz Jugoslavije so se priprave za udeležbo na Delavski Olimpijadi že tudi iz Anglije, Belgije, Francoske in iz Litve.

Podrobneje bo uredil organizacijo udeležbe iz Jugoslavije poseben inozemski odbor Olimpijade dogovorno s predsedstvom Zveze češkoslovaških telovadnih druženj.

Tudi Amerika se udeležila.

V Ameriki je socialistično delavstvo organizirano v »Udruženju delavskih ameriških Sokolov«, ki so imeli pravkar svoj občni zbor in na njem sklenili, da se bodo udeležili III. Delavske Olimpijade v Pragi z večjo deputacijo, po možnosti tudi s telovadečim društvom žen in mož.

Številke moči češkega delavstva.

Delavsko Olimpijado bo priredila Zveza delavskih češkoslovaških telovadnih druženj v Pragi, ki je izrecno socialno-demokratska organizacija. Pred svetovno vojno je imela ta zveza samo 542 društev s 34 tisoč 283 članov. Danes šteje ta zveza 1254 društev z 138.791 člani in je druga najmočnejša češka telovadna organizacija. Stroški za prireditve Olimpijade bodo znašali okrog 3.000.000 Kč, to je nad 6 milijonov Din. Vse te ogromne stroške bodo krili češki sodrugi iz lastnih sredstev in so radi tega razpisali poseben olimpijadi davek v obliki znamk, ki znaša za članstvo 5 Kč, za naraščaj in deco 1 Kč. Ta davek je temeljni finančni kapital za prireditve Olimpijade, ki je mogoča v tej obsežnosti danes gotovo v celi Evropi samo v demokratični Pragi. Le tam si je znalo delavstvo priboriti in obdržati s svojo razredno zavednostjo in disciplino moč, ki je danes moralna opora tudi delavstvu v ostalih državah.

Sodrugi — pojdemo v Prago!

Želeli je torej, da se tudi naši sodrugi začnejo že sedaj pripravljati na obisk te Delavske Olimpijade v Pragi. Po vseh podružnicah »Svobode« in strokovnih organizacij naj bi se osnovali krožki za obisk Prage, kjer bi se začeli že sedaj nabirati in shranjevati za to potrebni potovalni fond.

Sodrug!

KUPUJTE IN ZAHTEVAJTE POVSOD KRUH IN PECIVO IZ
PRVE DELAVSKE PEKARNE V LJUBLJANI
POSTOJNSKA ULICA 11, DESNO. TELEFON 31-71.

Sodružice!

ne tako kot sedaj. Zakaj, kadar ima Trboveljska prem. družba kako komisijo s svoje strani, tudi nikdar ne uraduje v kakšnem delavskem domu.

Žeteli bi nepristranost.

Započeta akcija za zbiranje sredstev v od pomoč bedi trboveljskim rudarjem je na vsak način za pozdravljeni, čeprav vemo, da se na ta način kriza rešila ne bo.

Ali eno je pri tem, kar nam ne ugaja. V meščanskih listih se je začela polemika, kdo bo potem te podpore pravičnejše delil. En odbor je v Ljubljani, drugi se snuje v Trbovljah in tretji so pa mnenja, da se naj ta delitev vrši v okviru gotove politične skupine. Predlog, da bi se vse podpore stekale v okvir II. skupine rudarske zadruga, kar bi bilo najbolj pravilno, je kratkoma propadel.

Mi zaenkrat ne rečemo k temu ničesar drugega, kakor to, če se darovi zbirajo za lačne rudarje in njih otroke, potem naj te podpore deli II. skupina; če ima pa ta zbirka poleg tega še kak drug namen, potem ima pa kdo drugi najmanj pravico tako postopati, ker tu prispeva vsa javnost in ne samo pristaši ene politične skupine.

O nesrečna »leistanja«!

Kriza v rudarski industriji je že taka, da je nad polovico vsega delavstva že reduciranega. Gore nakopanega premoga se kopičijo po zasavskih dolinah in okužujejo že itak slab zrak. Storitve delavca se je dvignila za nad polovico napram predvojni. Sihi se praznujejo. Zasluzi se malo. Delavstvo in njih družine stradajo, da je groza. Izčrpanost in bolehnost se bereta iz obraza vsakega delavca, pa četudi je šele 20 let star. Žene in otroci so po večini slabokrvni in tuberkulozni vsled slabe prehrane. To nezno stanje pa traja že več let.

Ali kljub vsemu gorju in gorah nakopanega premoga, je gonja za storitvijo vedno večja. Kar že sam akordni in priganjaški sistem in pa potreba delavca po zasluzku v jami ne zmore, se pa potem še vrši pri takozvanih raportih. Tu navadno pokliče ravnatelj zaupnika k sebi in se začne pritoževati nad premalo storitvijo v jami. Navadno se pri tem sklicuje na storitev v drugih rudnikih in bogzna kaj še vse. Ubogi zaupniki, ki morajo poslušati to moralno pridigo, kakor da bi bili oni krivi, oziroma po zakonu zato poklicani, da odgovarjajo za storitev, se potem zagovarjajo na vse mogoče načine.

Ne vemo, kaj bi še k temu rekli? Ali zdi se nam pa vseeno, da ne koristi ugledu družb tako postopanje, če mora njen ravnatelj tam na rudniku raportirati uboge zaupnike, ki so sami lačni, da mu razlagajo, da so lačni, da ne morejo itd. in to kljub temu, da dejansko storitev ne pada. Žeteli bi, da bi nas tisti, katerim gre to mar, razumeli, ako še nekaj dajo na dostojanstvo svojega položaja, v katerem vrše svojo službo.

Zagorje.

Obrat Kotredež.

Pri tukajšnjem obratu je neki paznik, ki sliši na ime B.—t. Prav žal nam je, da moramo temu gospodu javno povedati, da njemu kot predpostavljenemu delavstvu in uslužbencu iste družbe kot je delavstvo, ne gre prav nič mar, kakšnega prepičanja je kateri delavec, temveč on je samo zato tu, da se delo vrši v redu. Zakaj dosedaj mislimo, da še družba nima zato nastavljenih organov, da bi po jami zasledovali prepičanje in mišljenje rudarjev.

SPLOŠNA DELSTROKOVNA ZVEZA JUGOSLAVIJE.

Kemični delavci v Mostah.

Ko smo bili delavci »Kemične tovarne« v začetku leta tri mesece brezposelni, tedaj se je pričelo. V obliki »prave« delavske organizacije Jug. strokovne zveze je posvetilo solnce odrešenja v naše slabe razmere. Človek ne živi samo od kruha, kajpada tudi od besede... O, besed pa je bilo veliko in lepih besed! Podpore bodo, svoje zaupnike hočemo imeti, red bomo napravili v tovarni, službeno razmerje uredili s kolektivno pogodbo. Ta stara marksistična organizacija ne velja, nič ne dela itd. Proč torej z njo; vsi k nam, ker mi smo ljudje — besed — na podlagi krščanske ljubezni do svojega bližnjega. Šele 1933 let se uči ta nauk, pa poglejte kako krasni rezultati so že tu. Tudi nekatere kemične delavce je to vzgalo. Kako ne, ko so lačni in v sili. Poskusimo, mogoče bo kaj, zakaj bi odklonili! Izgubiti nimamo kaj, ker nič nimamo. In zgodilo se je... Takoj, ko smo pričeli delati, se je blagodat teh naukov in besed opazil. »Ti nisi naš, ti si proti nam.« Zmalo so preizkušeni v trpljenju z glavami,

češ, kaj je to? Tega ni bilo prej. Tako lepe besede pa so rodile sovraštvo namesto ljubezni. Mogoče pa niso bile samo lepe besede? O, lepe, lepe! Ali niste slišali — kako se je govorilo in šušljalo »kakšni so njih voditelji, ta je tak in tak, ta je napravil to in to.« Proč z marksistično organizacijo! Vsi k nam! Članarina je manjša. Saj jih že ni več, vse je pri nas, toliko in toliko že imamo članov. Svoje zaupnike hočemo, desedanjji niso delali nič itd.

Bolelo nas je nekatere pri srcu radi takega »krščanskega« početja. Navajeni smo bili na slogo, mir in skupnost. Na svojih sestankih smo se vedno sporazumeli, kdo naj bo naš zaupnik, sedaj pa smo morali prvič na volišče k volilni skrinjici. Dve listi. Stisnili smo pesti. Prokleti, kaj ste napravili? Kdo vas je klical? Ali ni dovolj revščine in ponižanja? Sedaj se ta sramota razcepa in sovraštva. Z gnusom so se obrnili in rekli: Ne damo se! — Volilni dan. Kar sapa je zaplo odrešiteljem. Niti toliko glasov niso dobili kolikor so pisali, da imajo članov. Ti p... marksisti, zmagali so vkljub vsemu. Porazeni smo, treba pa je vztrajati za naše »plemenite« cilje, ki jih zasledujemo, so rekli, in ki se kažejo že sedaj tako lepo. Pa so se zatekli zopet k besedam o kolektivni pogodbi. Hočemo kolektivno pogodbo in zvišanje plač, marksisti pa nočejo. Hočemo skupen nastop, se je slišalo. Ironija. Najprej napraviti razcep, potem pa skupen nastop. Lepe besede to, kaj? Kdo bi ne hotel kolektivne pogodbe, kdo bi bil proti zvišanju plač, ki so tako nizke. Mislili so: marksisti, ki so opreznili in previdni, najbrž ne bodo za to, ker je čas zelo neugoden in tako bomo zvalili krivdo na njih, češ, niso hoteli. Toda vračunali so se. V svoji nemoči in jezi so izgubili živce in pokazali zopet enkrat svojo pravo baryo. Ko se je naša organizacija po posvetovanjih z člani in odborom odločila in vložila pri podjetju že v tretjič zahtevo po kolektivni pogodbi, njim pa lojalno poslala prepis predloga pogodbe in jih opomnila, naj pripravijo še svoje predloge za pogačanja, h katerim bodo vabljeni, so v svojem listu eksplodirali in javno razglasili, da ne sodelujejo pri sklepanju kolektivne pogodbe. Ej, »tovariši«, kako ste nerodni. Kaj mislite, da vas ne bo sleherni delavec kemične tovarne spoznal, kaj hočete s tem napraviti, ko sedaj, ko je akcija za sklenitev kol. pogodbe v teku in tik pred pogačanjem, javno razglasite: ne sodelujemo? O, prav vsak bo prav dobro razumel, da je to opozorilo podjetju... Vi pravite temu, če se vložijo zahteve za kolektivno pogodbo — »kaša«. Tudi to bomo kemični delavci ohranili v spominu. Če ne bomo uspeli z zahtevo po sklenitvi kol. pogodbe, se spomnite onih, ki ste jih spoznali ne samo po njih besedi, temveč tudi po njih dejanjih.

Spontana stavka v tovarni Doctor in drug v Mariboru.

Delavci ustavili delo radi upokožitve pri-ljubljenskega mojstra.

V tkalnici tovarne Doctor in drug je minuli četrtek nenadoma izbruhnila pri-jutranji sihi stavka. Delavstvo je bilo silno razburjeno radi izmenjave starejšega mojstra. Vsled svojega sicer strogega, toda vseskozi objektivnega postopanja v službi, je bil odpušteni mojster med podrejenimi mu delavci zelo priljubljen in spoštovan.

Podjetje je takoj, ko so delavci zapustili delo, nalepilo pri vratarju razglas, da bodo vsi delavci, ki v teku desetih minut ne pričnejo z delom odpušteni iz službe.

Žal baš v tem oddelku zaposleni delavci in delavke niso organizirani, zato je bilo že v naprej pričakovati, da stavka ne bo uspešna, zlasti, ker je že takoj ob početku bilo par stavkokazov.

Delavstvo je obvestilo zastopnike svobodnih strokovnih organizacij in pa ekspozituro Delavske zbornice o izbruhu stavke, ti so se na to z glavnim obratnim zaupnikom podali k vodstvu tovarne na pogačanja. Pogačanja so uspela v toliko, da je podjetje preključilo izprtje, o čemer so bili delavci obveščeni.

Stavkujoči pa niso bili voljni vrniti se preje na delo, dokler niso zvedeli od obratnega zaupnika, ki je med tem obiskal prizadetega mojstra v stanovanju, da je isti odšel v pokoj radi slabega zdravja.

Zastopnikom organizacije se je končno posrečilo stavkujoče pomiriti, nakar so se le-ti podali na delo.

Značilno je, da je bil odpušteni oz. upokojeni mojster jugoslovanski državljani, medtem ko je njegov naslednik inozemec.

Mase delavstva slede pozivu svobodnih strokovnih organizacij na shod.

Razbijalci delavskega pokreta na delu.

Istega dne ob 7. uri zvečer je sklica podružnica Splošne delavske strokov. zveze Jugoslavije shod delavstva tovarne Doctor in drug v restavraciji pri koroškem kolo-dvoru. Že davno pred pričekom shoda so se začele zbirati mase delavk in delavcev pred zborovalnim lokalom. Vrvež je postajal vse živahnejši in živahnejši. Med tem pa se je raznesla med delavstvom vest, da je prišla na zborovanje tudi dvajsetorica naci-jev, ki so že poznani kot motilci shodov. To je delavstvo od sil razburilo. Vseprek je protestiralo proti naciem in zahtevalo njihovo odstranitev iz zborovalnega lokala. Situacija je postajala vedno bolj napeta, zlasti še, ker so nekateri naciji poizkušali izživati.

Iz vrst delavstva so se začeli ogorčeni protesti.

Delavstvo ni moglo razumeti, da bi se mogli v za delavstvo tako težkem trenutku, ko visi usoda več njihovih sotrpinov na niti, najti ljudje, ki bi skušali motiti manifestacijo delavske solidarnosti in razredne zavesti. Pripravljeno na vse, je delavstvo čakalo na otvoritev shoda.

Med tem je pristopil navzoči zastopnik oblasti k predsedniku zborovanja in mu je sporočil, da v danih okoliščinah

shoda ne more dovoliti.

Ko je delavstvo zvedelo za ta sklep, se je ogorčenje proti naciem le še stopnjevalo. Padali so gromki klici:

doli s fašizmom, fej, to vam bo podjetnik hvaležen, pobrigajte se za železničarje, ki so nacijskistično organizirani, pa nimajo kaj jesti

in razen tega še kopica drugih izrazov, ki pa jih na tem mestu ne moremo ponoviti. Sele, ko je predsednik zborovanja javil, da se bo vršilo v nedeljo ob 9. uri

Novo zborovanje

v Delavski zbornici, ki bo razpravljalo o nadaljnjem zadržanju delavstva, se je masa pričela razhajati. Vseprek pa si čul proteste in izjave delavk in delavcev: sedaj poznamo narodne socialiste, sedaj vemo, kdo so ti ljudje,

kdor je za fašizem, naj gre v Italijo in Nemčijo!

Številno zbrana policija pred zborovalnim lokalom ni imela prilike stopiti v akcijo, ker se je delavstvo dalo pogovoriti od svojih zaupnikov in se razšlo.

Zanimivo pri tem je, da se je že zjutraj, kmalu po izbruhu stavke, šulil med delavstvo človek, ki je šele nedavno tega slekel svojo rdečo srjajo in obesil svoje radikalno socialistično »prepičanje« na kol. Delavke pa so vsiljivca nagnale.

češ, kaj pa vi hočete med nami, me vas nismo klicale, me smo pozvale zastop-nike Strokovne komisije!

Nato jo je mož popihal, misleč, da bo zvečer na shodu lažje pristavil svoj piskerček k ognju.

Svobodna strokovna organizacija v tovarni Doctor in drug raste iz dneva v dan.

Zadnje dni je pristopilo že ogromno število delavk in delavcev. To pa nacije tudi najbolj jezi in boli, pomagati si pa ne morejo, četudi pravijo, da je sedaj konjunktura zanje ugodna.

Dobro je, da se naciji sami razgajujejo pred delavstvom, ki jih na ta način vsak dan bolj spoznava. Jugoslovansko delavstvo nič ne hrepeni po tem, da bi tudi pri nas zavladal fašizem, t. j. diktatura podjetnikov in baronov nad delavstvom kot v Nemčiji. (»Del. Politika«)

ZAHVALA.

Podpisani Sevek Franc se najlepše zahvaljujem uradništvu in delavstvu Kemične tovarne v Mostah za denarne prispevke, ki mi jih je naklonilo za časa moje bolezn. Se enkrat najlepša hvala!

Sevek Franc.

MONOPOLCI.

14. julija 1933 ob pol 18. uri se je vršil sestanek monopolnega delavstva Ljubljane v Delavski zbornici. Čital se je od Monopolne uprave napravljeni osnutek »Pravilnika o radu«.

Delavstvo se je lahko prepričalo, da ni bil napravljen preko noči, pač pa, da je bil temeljito preštudirano — samo da ne v korist delavstva — če bi se uveljavil tako, kot je zasnovan.

Protekciji in prilizovanju bi se odprla vrata na široko in gorje onemu delavcu, ki bi se ne znal dovolj prikupiti že morda samo kakemu »fietu«, kajti njegova dobra ocena bi šla raketom zvižgat, a po treh slabih ocenah bi se ga — pa magari, če bi imel 35 let službe, če bi se komu to zljubilo — postavilo na cesto, seveda brez penzije!

Lepo in dobro preštudirano! Kdor je bil na sestanku in je slišal, kaj bo dobrega prinesel novi »Pravilnik«, je pač lahko uvidel, da bo proketo malo padlo od mize M. U. za nas delavce, a da nam sama točka o slabi oceni in njenih posledicah lahko mnogo škoduje, posebno pri starejših, ker bi si na ta način prisluzili mesto penzije — stalnost na cesti v vrstah beračev!

Delavci in delavke, ako hočemo odbiti take za nas slabe osnutke, se moramo zavdati naših dolžnosti s tem, da se vsi kompaktno organiziramo v zavedno-delavskih organizacijah ter vsi do zadnjega pridemo na sestanke, katere se bode sklicalo nalašč za poročanje vseh osnutkov, tako se »Plačilnega in Pokojninskega pravilnika«, kadar nam jih bo dostavila Monopolna uprava.

Dostavila nam jih pa bo na vpogled le, če bomo dovolj močni.

Vsi delavci, ki se zanimajo za svoj težak položaj, v Savez monopolskih delavcev. (Prijava sprejema s. Frece.) Kolikor moči, toliko pravic!

En glas monopolnega delavstva!

Savezna uprava nam javlja iz Beograda, da dobiva od delavcev vseh monopol-skih podjetij potom svojih podružnic dopise,

v katerih se povsod zahteva, da se nikakor ne sme sprejeti »Pravilnika«, kateri indirektno negira stalnost delavstva.

Naši sodrug iz Južne Srbije ga imenujejo naravnost »Damoklejev meč, ki bo visel nad našimi glavami«.

Zatorej proč s takimi paragrafi!

Delavci, vsi v boj za boljše življenske pogoje; kdor stoji ob strani, pomaga Monopolski upravi spleitati bič za nas delavce!

OBLAČILNI DELAVCI.

Iz Maribora. — Žrtev Drave. Krojaška organizacija javlja, da je njen večletni član Kocbek Franjo v 22. letu svoje starosti dne 10. julija t. l. popoldan kot neplavac postal žrtev reke Drave. Tako je naša organizacija letos izgubila že tri dobre člane. Blag mu spomin.

Kultura.

»Svoboda«, št. 8 (avgust), je izšla z bogato in zanimivo vsebino. Posebno zanimiv, v današnjih časih naravnost potreben, je članek Fr. Gorenca: »Idea in življenje«. Čitajte ga. Tone Maček ima dve lepi pesmi Kurt Tucholskega. Taipa piše o Karl Marxu kot organizatorju delavstva, Dr. Tuma nadaljuje »Spolni problem. Poročila so tudi vsestransko zanimiva.

Naročite »Svobodo«, kdor je še nima. Bonthonnier: Borba za petrolej. Džepna biblioteka je izdala lično brošurico, ki je pisana zelo pregledno in poučno, kako petrolej, v rokah kapitalistov, vlada svet.

»Literatura«, mesečnik št. 3 in 4, je izšla in prinaša članke: St. Dvoršak: Reportaža, Theodor Dreiser: Džungla in druge ter tudi slike-karikature. Ima prevedeno pesem Franca Kozarja: Rudarske rime.

Kultura, zvezek 4, prinaša Andrejeva: Revolucija v jeziki; Crljenac: Historijska razmatranja; Popović: O socijalnoj literaturi in druge spise.

D. M. Adler: Materijalističko shvatanje istorije in dialektika je izšla v izdaji »Radničkoga Jedinstva« v Beogradu. Cena 5 Din. Prevod L. J. Cvetković.

Svijet, ilustrirani tednik v Zagrebu, prinaša zanimive slike in poročila.

Splošna delavska izobraževalna zveza »Svoboda«, podr. v Lescali pri Bledu, priredi v nedeljo, dne 3. septembra 1933 ob 3. uri popoldne na vrtu g. P. Olipa (Pernaša) v Lescali veselico, združeno s plesom in šaljivo pošto. Čisti dobiček je namenjen za kritje stroškov v podružnici ter za izpopolnitev knjižnice. Vabljeni vsi prijatelji delavstva in zabave. — Odbor.

Razno.

Novo cene v zobnem ambulatoriju OUZD v Ljubljani.

Okrožni urad je znižal v svojem zobnem ambulatoriju v Ljubljani cene umetne-mu zobovju od Din 45.— na Din 35.— za posamezni zob v kavčuku. Znižal je tudi cene za popravilo že obstoječe proteze, in sicer od Din 40.— na Din 30.— za posamezni zob, ki ga je treba popraviti. Pri zobnih zdravnikih in zobnih tehnikih izven Ljubljane pa veljajo za umetno zobovje še stare cene, ker se še ni izpremenila veljavna pogodba. Cene del v zlatu (zlatih kron in mostičkov) so ostale neizpremenjene in velja zlata krona še vedno Din 200.—, zlati člen pri mostičku pa Din 240.—. Podrobne informacije se dobe med uradnimi urami pri uradu. OUZD v Ljubljani.

Krajši delovni čas — višje plače — znatno omiljenje krize.

Za Rooseveltov načrt se je obvezno izreklo v Zedinjenih državah doslej nad 10 tisoč industrijcev. Direktor te akcije H. Johnson pravi, da bo že do 1. septembra t. l. 5 do 6 milijonov nezaposlenih zopet v delu. To je skoraj polovica vseh nezaposlenih. Če se načrt posreči, je potem dokazano, da je v današnjem gospodarskem sistemu odprava krize mogoča le na ta način, da se omogoči večji konzum z večjo zaposlitvijo in boljšimi plačami.

To je sicer popolnoma naravno. Produkcija je večja in tudi ljudi je več. Ali, če se tem ljudem onemogoči konsumiranje produktov, mora vse propadati: blago in ljudje ter obenem slavno kapitalistično gospodarstvo.

Ali če se ta načrt ne posreči?... In mi marksisti vemo, da se ne more posrečiti?... Kaj potem?...

ZOBOZDRAVNIK

spec. dr. S. Lorand

je otvoril zobni ambulatorij v hotelu Triglav na Jesenicah

Ordinira dnevno od 8.-12. in od 2.-6. ure

Izdaja konzorcij »Delavca«. Predstavnik Ivan Vuk, Ljubljana. — Urejuje ter za tiskarno odgovarja Josip Ošlak v Mariboru. — Tisk Ljudske tiskarne d. d. v Mariboru.